

ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל
התקן כ"ב נ"ז ה"פ א"ו ח"ד

משק גבעת חיים
יומן מס. 231

כ"ד שבט תש"ה
7.2.1945

עשור לאנשי המפעילים "ולוס"

בימים אלה מלאו עשר שנים לבואה של קבוצת הכורים מהאניה "ולוס" לקיבוץ. היסטורי הדבר אם עלי להזכיר לחברים את היובל הזה. מה ערך כיום לפרשת ולוס? האם נאלי זכר המאורע הזה לעורך תסומת לב? אמנם לפני עשר שנים ביום "ולוס" עורר הדבר תהוה רב בציבור שאניה תועה בלב ים מבלי שתתן לה להגיע לחוף מבטחים אבל במסך עשר השנים שעברה מאז התאבדו הלכבות בתקופת זמן זו היו הדבה אניות מעפילים כ"ולוס" חלקן הגיע לחוף הנכסף וחלקן - סופן היה טראגי מאוד. טרשת המפעילים סורקו עצמם לג'ים, כשתחלטה "אף על פי כן" בלבותיהם, לא ניתקה מאז ועד היום, הורגלנו להעפלות וההגלגל לטרנדיות אינסמות ואין אנו סודעזים שוב סמאורעות העבד, בינתיים שוכללה המלחמה נגד האניות התועות החותרות לפרוץ את חומות ההסגר על הארץ. לא רק גרוסים מהחוף, כאשר קרה ל"ולוס", אלא גם מחצות ריכנו ל עובדים על החוף וגרומ אלה שהצליחו להגיע לחופי הארץ לויים החוקים האוכלים את יוטביהם, אפילו ציי מלחמה הופנו למלחמה באניות מעפילים. נשלחו בהן מוקשים ידו צהן, ולא אניה אחת צללה על נוסעיה החלוצים, זקנים וילדים הצליחו להמלט מהצחיבות הפאסיסטית לתחומות ימים, שבות האניות "סטרומה" "סטריה" וכו' נחרתו בלבותנו כסמלים בהתאבדותנו על זכות יצבתנו למולדת.

האניה "ולוס" היתה הראשונה החלוצה, סללה דרך לאניות המפעילים חרות, שהלכו בעקבותיה, שנטאו את אבני ה"אף על פי כן" לחופי המולדת. עם אניה זו הפך "החלוצ" לנישא עליית המפעילים. בימים ההם סרם בריט נסינג, ומעט היה הבטחון בכוח העצמי והעשיים היו הכוחות האניות שהלכו בעקבות "ולוס" למדו מציאותיה ומכשולותיה. רב היה, איפוא, עלכו של נסינג ו"ולוס" בפרשת ההעפלה ארצה.

בטורות הכאות אנו מפרסמים מונסטים אתרים מהי האניה. כשיסוד לוימה סימס בעיקר יוסנו של פינדה, אבל פה זעם נוספו קטעים ממכתבים ועתוננים.

באניה "ולוס"

האניה היתה בנת 2000 טון. ספוגלת להסיע 180 נוסעים, החצי מהמספר שהצטרף בה בה לגתה זאת. שהירותה הגיע ל-20 קילומטר לשעה. סראק לא הרהיב בלדתה את העין. האניה זנבנתה בשנת 1906. לפי החוק היוני היתה צריכה לצאת מסימס להסעת אנשים לאחר 25 שנה לתבנותה. לכן החתככו בעלי האניה והעבירו את האניה, הקלות שלום משוים, תחת דגל אנגלי. לפי השמועה שהתהלכה בציבור עמדה אניה אחת עד בה לרשותם של "סוחרים נשים" שהסיעו בה את "סחורתם" לברזיליה.

אני סודרתי למחלקה השלישית, הסקום שמש לפנים, מחסן למשאות, עתה נבנו כאן מיטות בנות שתי קונות, שעדו צפופות מאוד זו ליד זו, בוקר, צלצול לארוחה, בכנסתי לחדר האוכל, האולם יפה למדי, השולחנות ערוכים, סלצרים לבוסי לבן, שרתנו, לארוחה ניתנו לחם, מבינה יוסה, הכל כצורה נאה, עלה הרהור, הארוחה - למעלה סיכלתנו הכספית, בצהריום קבלנו כסד, הפוחזי אדמה, סלס, ולחם, האוכל היה טוב ומספיק.

11.2.34 שחוק תבאה את הארץ ואליה לא תבא

אחטול בטאנו את עיננו וראינו שחוק את חופי הארץ. האניה עפדה רחוק כלב ים לשם הכנות לקראת הורדת הנוסעים. אחת שחתי סירות המוסטר, אחד היו אתנו הורדה היתה, הורדו אליה ארגו נוסעים, חבית מי שתיה 2 חגו- ידית הגלה, הכל חזק וכוז'ין, עניי חברים עלו על האניה, רהם הנידעו את המוסטר והפליגו לעבר החוף. במרחק 200 מסד ראינו את הסיירה שתחילה חוזרת אלינו. בהם האתרונו של הדרך לא השתמשו הנוסעים במסוקים, לקי כלל הם נראים נראה כי המוסטר אינו פועל, כמה פעמים ניסתה הסיירה להפליג אחרי ותקתקים קלים.

ונאלצה
מאוד. ש
וניתנה
סהפליגה

12.9.

לקבוצת
בסקס ל
רוח טוב
של חופה
סיכנו
עמוק, כל
סירת, הם
הגליים ב
היתה קט
עטרים ר
אח כל ה
עם עלות
800=600

שהצטייר
ש"ם" לע
13.9.34

עוד דאי
שעליני
29.9.34

באנסולי

כראוי ל
הארץ. ל
לד. אל

באריזת
מכנסים
אחרים ש

כ"ס קרא
הקסן הם
פתאום ה
סתוכה ו
בהחלט
נדדה שנ
תארתי ל
האניה ה
3.10.34

הורע יו
את בסנ
עברו סת
לפרוס ע
החלוחץ
של בני
יסורים

ונאלצה לחזור. הנמיונות לתיקון פסקו. כך עבר היום. ובינתיים הירעה הכלכלה מאוד. טוב לא נתנו לחם אלא צנינים. מנת המים שניתנה לנוסעים צומצמת וניתנה במסורה. כערב קבלנו רק סה וצנים. למחרת הורדה סירת המוטור השניה שהפליגה יחד לחופי הארץ.

12.9. הארץ מקרוב. ובכל זאת...

עם דת הלילה הפליגה האניה ללא אורות לעבר החוף. כולנו חולקנו לקבוצות קבוצות. ניתנה הנראה לא לעסוק ולא לדבר בקול רם. עלינו היה לשבת בסס ליד חבילותנו ולחכות לצו. הים טע. האניה עלתה וירדה היינו בטעב רוח טוב. נסיתי לחפש סימנים להתמצא. הבטתי מעל הפון. ראיתי את גודל האור של חופה הנדלק בכל 4 מניות. הזמן והל לאט לאט טהו הרבה אנשים שיכנו. אני פונה לח' ד. סירטום כיוונו את חויות הטעות האלו שתחרתנה עמוק בלבבותנו. הוא הבטיח באופן חגיגי בחצות הלילה הורד העוגן. כן הורדו סירת המוטור השניה וסירת הגלגל. יותר לא ידענו מאומה. נסענו ורק חבש הגלים באניה. נסעה סלום בערו לפנות בקר הסתכלתי מסביבי. סירה אחת גדולה היתה קטנה לאניה. זהבה חזקה סירת המוטור עם הסירה הגדולה השניה. בעבור עשרים רגעים חזרו שוב לחוף. עשיתי חשבון שאין להעלות על הדעת להוריד את כל האנשים מהאניה. בצור שעה וחצי שעתים תעלה השמש ואנחנו תאלץ להתחמם עם עלות השחר הועלה העוגן. הסכנות התחילו לטרטר. ראיתי את הארץ במרחק 800-600 מטר. הרהרתי: מחר אגיע בלואי לחוף הארץ.

השמש עלתה לאט מעל הארץ הפרושה לעינינו. ערפל דק עטף את הגבעות שהצטיידו לעינינו מרחוק. היה בוקר שכולו יענוות. בשעה זו יוצאים וראי "ש" לעבודה. על ירינו עברה סירת מפרש גדולה...

13.9.34 כבונן בלתי ידוע

נסיתי להתמצא לפי השמש אבל לא הגעתי לסכנים ברוב. בצד ימין עוד ראינו את חופי הארץ. סוף סוף התברר שאנו נוסעים בכיוון לסוריה. אמרו שעלינו להצטייד במזון, פחם ומים.

29.9.34 הירידה השניה

עון חמשה ימים ואנו נגיע לחופי הארץ. כורך עגנוז בפעם האחרונה כאנסוליה. מסביבנו טורת איים קטנים, התרחצנו בים. התקרב הלילה. חשבנו שזה הלילה האחרון של "ולוס". החלטנו לחוג כראוי למעמל כזה. הכינינו נשף "היסטוריה". התוכן: העבודה העברית בבנין הארץ. לאחר זה ריקודי הורה. נשמתי עם זקוקות בשכני על סורוני. העירונתי לד: אל תסכח! הלילה הזה אחרון על הסיפון הזה.

... לאט לאט זחלו סתים-עטרה הטעות האחרונות. אחרי הצהרים התחלנו באריזת חפצינו. אני גאה על חבילתי הקטורה בצורה אמנותית. אחרים לבשו מכנסים קצרים, כאשר חשבו שנצטרך לעבור חלק הדרך בתוך המים. לעומתם חשבו אחרים שנצטרך ללכת שעות רבות ביבשה.

בהתחלת הלילה התרכזה כל הקבוצה במקום שנקבע לה מקודם. לאור פנס כייס קרא ראש הקבוצה את רשימת חברי הקבוצה. בהסתר זחלתי לתאי ומתוך אשנו הקטן הסתכלתי לסביבתי. נזכחתי שאגו נוסעים שוב בכיוון שנבענו בפעם הקודמת. פתאום הופיעו לעינינו מידה קטנה. היא התקרבה לאניחנו. חברים עלו אלינו מתוכה וכעבור זמן-מה חזרו. הסירה התרחקה. כל הסתרחש לא היה מובן ל בהלסט. כשחזרתי לאנשי שמעתי מתלחשים כי הלילה "לא יהיה כלום". בלילה הזה נדדה שנתתי שוב אנה בלב ים. שוב אבדה הזדמנות לרדת ליבשה. ואני כבר תארתי לי בצבעים חיים את פגישתי עם חבילי בקיבוץ. שוב גורשת ליתן בסן האניה היבועלית.

3.10.34 עוד שלושה ימים בג'ולוס

הירידה נקבעה ליום הששי. לפנינו עוד יום רביעי חמישי וששי. האוכ הורע יותר. ניתן רק מרק דליל שמעמו תפל. נאלצנו לאכול אותו למלא במקצת את בטנו הריקה. הצנים היבש שמאסו בו קודם נחטף עתה כמעדנים. השעות עברו מתוך שעמום נורא. התרגשות ואי-סבילות. אחרים גיסו לקדא. אני נסיתי לפרוט על גיטרה. אבל הכל בעשה. ללא תפץ.

החברים נקראו לאסיפה כללית. היזמה היתה בידוי הגוש הכללי של "החלוצי" בפולין. מנהלן כולם דברו היסודיים. ואית לפניך פרשת חיים עצובה של בני אדם. כל אחד מהאנשים-טורגיה לעצמה. צרות כילות. מצוקה כהכשרה. יסורים בעליה. ולפני שערי הארץ - שוב התאכזר כה הגורל. הרבה חברים דרשו

5.10.34

לקבוצות
בכיוון ה
עד שחזרה
אורותיה
את המרחק
הסיפון
על פני
חבש המס
ל יור
לא יכול
אנו נוס
אניחנו
מוטור
עמד חיי
הסבת

לכבוט

7.10.34

נאלצנו
בחלשתי
הסבילם
היה אחד
היו הקו

9.10.31

חולים
לאפיסת
להעירו

1.10.34

הטבות
לעומדים
מעט ויה
למה גגי
שעבר על
סלדניקי

אני תקו
הנמל בכ
טיול כה
לאחר בו

5.10.34

עתון ה
עשר מה
לחכות
אין אפל
שבועות
אפשרות
כזה כי
תפקדה
המוכנה
קריאת

להגיע לתוך דיהי מה, אם גם נתפס בידי המשטרה. היאוש דבר מתוך גרוכס.
הים היה שקט...

5.10.34 הלידה השלישית

ביום השישי לפנות ערב היו שוב הכול מוכנים ללידה. כולם התיצבו לקבוצותיהם, לפי תכנית האנשים כבר הודגלו. נוסה הי לי טוב שאנו נשפעים בכודן הידוע. שלחנו סירת מוטור ותכינו. זמן רב עמנו סול חופי הארץ עד שחזרה הסירה. ושוב נסענו. דוטני שנסענו דרומה. והנה ראינו כבר את אנדוליה של תל-אביב. התקחנו הלון וקרב לאורות אלה. לא יכולתי לקבוע את המרחק. כולנו היינו במצב רוח טוב. ושוב עמנו אנשינו. עמתי על הסיפון והסתכלתי לתוך המים. פתאום חפזה. לרה סירה קטנה על ידינו. גלשה על פני המים וכמעט נגעה באנשינו. לא ראיתי בתוכה פני איש ואף לא שמעתי חבטת מוטטים. כל זה התרחש במשך שניות מספר. מניה-וביה קבלנו פקודה לירות. לכסן האניה האניה התחילה לזוז. נראה שנסענו מהר מאוד. אף אחד לא יכול היה להסביר את הנפעת הסירה הקטנה. נדמה שאף אחד לא האמין כי אנו נוסעים למקום ירידתנו. סיפמתי לסיפון ופתאום בוק ראייה האיר את אנשינו. הורטה שקעה למים ושוב נדלגה אחרת. ולאורה הידוק ראיתי סירת מוטור גדולה עוברת היט מהר. עבור וחזור. ליר אנשינו. בקצה האחורי עמד הייל. כנראה שהוא-הוא לורה את הרקטות. ה. שאלני: מה מתרחש כאן? הסבתי לו: זה הסוף.

7.10.34 אנחנו רעבים

היום סלה חודש להיותנו על הים.
בבקר קבלנו מה ופרנסת לחם יבש. הפרנסה הייתה קטנה וגם סמנה נאלצנו לחתוך ולזרוק חלק מהמספיק להעלות עובש. מקרי תחלואה התרבו האנשים בתל-אביב. לחברים אלה ביטלנו קראו מחלב מסוחר בקופסאות. כן בטלנו הטבילים דיסה. אבל היא הייתה גרושה ממרק האורז טבילתן לבריאים. בין הספנים היה אחד זקן שחמרו לנו טבילים. הוא אכל רק את החלק הרך של הלחם, ורבים היו הקופצים לקרומי הלחם שהאיר.

9.10.34 אפיסת כוח

אנו נמצאים בדרך לסלוניקי. מצב הנוסעים קשה מאוד. כ-30 אחוז מהם חולים ממש. מזועזעת צורת האנשים המתעבים ביסורי מחלתם. אחדים הגיעו לאפיסת כוחות. חבר אחד יטן 30 טעות וצופות. הוא התעלף ואי-אפשר היה להעירו מהתעלפותו.

11.10.34 לאחי היקר

סחר-מחרתיים בגיע לסלוניקי. איננו יודעים עוד מה הגורל הצפוי לנו. הסבועות שאנו עושים באניה שינו את רוח האלמונים שהיו נשמעים ומסורים לעופדיים בראש. הרעב והצמאון הפכו את האיש השקט וחשלו לעצבנו ונדבז. עוד מעט ויהפכו לחיות פראיות. הננו רחוקים עוד מסופה של נסיעתנו. קשה לתאר למה בגיע ומה צופן המחר. גם אני ניסל ממני השקט. הבני מזועזע מכל מה שעבר עלי. כעבור זמן אולי אהיה מסוגל לחרוץ משפט על כל ההרפתקה הזאת.

13.10.34 להורי היקרים

בחפזון הנני כותב לכם את מכתבי זה בכדי לפנוע מכם דאגות יתרות. אני תקוה שמעתה אכתוב לכם לעתים קרובות יותר. ראיתי חלק גדול של יון הנסל בסלוניקי גדול מאוד ויפה. העיר עושה רושם כביר. לא חשבתי כלל לערוך טיול כה גדול על פני העולם. טרם הגיעו ארצה. יש בזה גם דבר טוב, כי לאחר בואי ארצה לא תהיה לי בוודאי אפשרות לצאת ולתור את העולם.

15.10.34 מוניטין יצאו לנו בעולם

לידינו הגיעו עתונים. מרבים לכתוב עלינו בעתונות דברי אמת וברוויות. עתון הבוקר בצ'רנוביץ כותב שסירה אחת התהפכה כשגורשנו ע"י המשטרה ושנים עשר מהנוסעים טבעו. עתון אחר כותב: "לחלוצים לא הייתה סבלנות מספקת לחכות בהכשרה שנים לרשימות עליה. הם הרסו את כל הגשרים עם ארצות יציאתם אין אפשרות לקבוע סאין באו וכן אין ידוע מנה ישלחו. האניה בודדת זה עטרה שבועות בים. האנשים הצעירים האלה תלויים כל הזמן בין מים ושמים. ללא אפשרות להגיע ליבשה. כל הסיפור עליהם מצלצל כאגדה מני קדם. הייתכן דבר כזה בימינו? האם אפשר שמדינות המדינות בשם האנושיות והעטרה למדוכאים תפקרנה מאות אנשים תועים בלב ים? איך אפשר לסגור בפניהם את שערי הארץ המוכנה לקבלם ברצון, ולדאוג להם לעבודה ולחם? הייתכן הדבר? הצעקה להצלה קריאת ס.א.ו.ס. של האניה התועה, עוברת על פני כל הימים, והעולם שותק..."

1.34

כמה
מסחר
עוננו
חעל
איהס
מא
טני
את

1.34

היה
אחר
שוב
את
מ
צואה
כשפ
הרוע
ראית
כל
א
עלינו
מסבי
כשר

1.34

הדי
דא
לתח
מסמ
וחבי
חקה
רחק
דח
בראש

2.34

דוח
עבר
הנסי
תקב

